

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚУМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни» номи билан чиқа бошлаган

№18 (65845)
1995 йил, 23 май, сешанба

Сотувда
эркин нархда

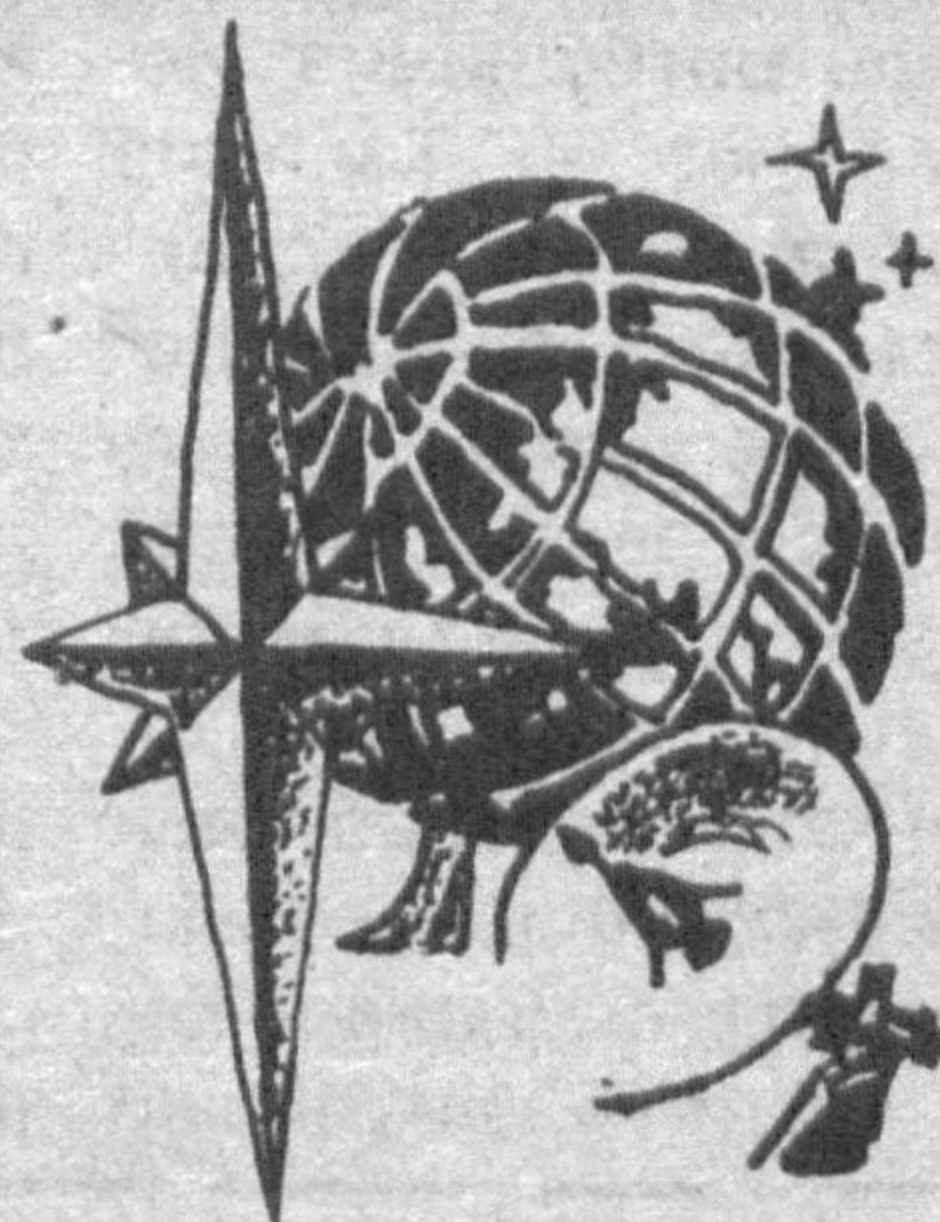
СЎНГГИ ҚЎНФИРОК

Жонажон мактаб узра сўнги қўнғироқ янгради. Мустақиллик байрамининг уч йиллиги тантанали нишонланган ўтган йил сентябрида бошланган ўқув йилига якун яшаш ҳақида хабар берувчи жарангдор овоз қулоқларга чалинди. Бир йил давомида фан негизларини ихтимат билан ўрганган, билим бойликлари хазинасини янги маълумотлар билан тўлдирган ёшлар ёзги дам олишга ҳозирлик кўра бошладилар.

Биринчи синфни битирувчилар мактаб билан хайрлашаётган ака ва опаларига гуллар тутиб, мустақил ҳаётга кузатмоқдалар. Бу жажжи эркатойларнинг тилаган оқ йўли уларга умр бўйи яхшилик ва эзгулик йўли бўлишига биз ҳам тилакдошимиз.

Сўнги қўнғироқ 9- ва 11-синф ўқувчиларини имтиҳонларга чорлаётган бўлса, бошлангич синф болалари соясалқин оромгоҳлар сари йўл оладилар.

Мана, сўнги қўнғироқ янгради: хайр мактаб, салом сенга сайру саёҳат чоғлари, истироҳат боғлари!



БИР ҲАФТА ЯНГИЛИКЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 16 май куни бўлиб ўтган мажлисини Президент Ислом Каримов бошқарди. Унда иқтисодий илохотларни амалга ошириш бўйича 1995 йилнинг биринчи чораги дастурини бажариш ва биринчи ярим йилликни муваффақиятли якунлаш, товарлар экспорти бўйича кузда тутилган ҳажмларнинг бажарилишини таъминлаш туғрисидаги масалалар муҳокама қилинди. Юртбошимиз мажлисда нутқ сўзлади.

Президент Ислом Каримов 15 ва 16 май кунлари Япония Молия вазирлигининг молия ва пул сибсати институти президенти Эйсуке Сакакибар бошлиқ делегацияни ва Славакия Республикаси Бош вазирининг уринбосари, молия вазири Сергей Козлик бошчилигидаги делегацияни қабул қилди. Мамлакатимиз раҳбари меҳмонларга Ўзбекистонда амалга оширилаётган ишлар ҳақида гапириб берди.

Республика Президенти «Хужаликлар ихтиёрида қолдириладиган пахта толаси, пилла, жун ва қоракул тери сотилишини таъминловчи Қорақалпоғистон республикаси ва вилоят уюшмаларини тугатиш туғрисида» фармон чиқарди.

Вазирлар Маҳкамаси «1995 йилда бошоқли дон экинлари ҳосилини йиғиштириб олиш ва давлатга топширишни рағбатлантириш чора-тадбирлари туғрисида» қарор қабул қилди.

Олий Мажлис раиси Эркин Халилов Вьетнам Социалистик Республикасининг фавқулодда ва мухтор элчиси Нгуен Дикни ва Кондрат Аденауэр фондининг мантақавий вакили Вольганг Шрайберни уларнинг илтимосларига биноан қабул қилди.

Қардош Қозогистонда Ўзбекистон Республикаси кунлари катта муваффақият билан давом этмоқда. Меҳмонлар қозоқ дўстларининг ҳаёти билан танишмоқдалар.

Кеча Покистон Ислом Республикасининг Бош вазири Беназир Бхутто хоним расмий ташриф билан Ўзбекистонга келди. Бу ташриф Покистон билан Ўзбекистон уртасида ривожланиб бораётган ҳамкорлик алоқаларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади, деган умиддадирмиз.

БИТИРУВЧИЛАР СОВФАСИ

Ҳадемай ўқишлар тугаб, мактабларда сўнги қўнғироқ овозлари янграйди. Жуда кўп уғил-қизлар ун бир йил таҳсил олган кадрдон масканлари — мактаб билан хайалашадилар. Таълим-тарбия берган устозларига миннатдорчилик рамзи сифатида гулдасталар улашадилар.

Мактабимизда ажойиб бир анъана бор: битирувчи синф ўқувчиларининг ҳар бири кадрдон мактабларига эсдалик бўлиб қолсин, дея бир тупдан терак қаламчалари утқазадилар. Бу йил ҳам шундай бўлди.

Мактабни битириш арафасидаги ака-опаларимизнинг ҳар бири бир тупдан терак утқаздилар. Биз эса уларни меҳр билан парвариш қилаяпмиз. Ҳозиргача теракларимиз сони 1000 тупдан ошиб кетди. Ҳадемай биз ҳам мактабни тамомлаб, терак қаламчалари утқазамиз. Биз эккан ниҳолларни укасингилларимиз парвариш қилишди.

**Бахтиёр ПЎЛАТОВ,
Фаргона вилоят, Риштон туманидаги 34-мактабнинг 8-синф ўқувчиси.**

МАКТАБДА ОЙБЕК МУЗЕЙИ

1995 йил 17 май куни Тошкент шаҳар Шайхонтохур туманидаги Ойбек номи 115-урта мактабнинг ўқувчилари, на фақат ўқувчилар, балки бутун мактаб жамоаси, шу мактабни битириб кетганлар учун ҳам унутилмас кун бўлиб қолди. Чунки шу куни, яъни Халқаро музейлар куни арафасида мактабда улкан адиб, ўзбек адабиётининг йирик намояндаларидан бири Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбек таваллудининг 90 йиллиги муносабати билан ёзувчининг музейи очилди.

Ана шундай ажойиб масканнынг ташкил қилиниши бугун мустақил республикамизда таълим-тарбияга нақадар катта аҳамият берилаётганидан яна бир далолатдир.

Ана шу катта воқеага атаб ўтказилган тадбирда даставвал музейнинг тантанали очилиши бўлди. Бу музей мактаб ўқувчиларига ёзувчи ижоди ва ҳаётини таништиришда катта аҳамият касб этади.

Унда адибнинг яқинлари, қариндош-уруғларининг, Ойбекнинг турли давраларда тушган суратлари; асарлари, умуман, унинг тақдири билан боғлиқ бўлган деярли барча воқеалар қамраб олишга ҳаракат қилинган.

Мактаб ўқувчилари Ойбекнинг 90 йиллигига бағишлаб тайёрлаган композицияларини намойиш қилдилар. 5-«А» синф ўқувчилари эса драма тугараги раҳбари Ф.Файзиев раҳбарлиги-

да тайёрлаган сахнани намойиш этдилар. Ойбекнинг «Навоий» романидан олинган парча асосидаги бу сахна ижроси тўпланганларда катта таасурот қолдирди.

Навбат кечага ташриф буюрган меҳмонларга берилди. Улар уз чиқишларида Ойбекнинг ўзбек адабиётида тутган ўрнига, асарларига, инсоний фазилатларига тўхталдилар, адибнинг ўқувчиларга ибрат бўларли фазилатларини айтиб утдилар. Мактаб директори Нуриддин ака Иброҳимов бошқариб борган кечада Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирининг муовини Ҳамидулла Йўлдошев, филология фанлари докторлари Абдуқодир Ҳайитметов, Наим Каримов, Бахтиёр Назаров, «Кенжа» маҳалла кумитасининг оқсоқоли Султон Аҳмедов, Ойбекнинг уғил-қиз ва келинлари Омон Тошмуҳамедов, Гулранг Тошмуҳамедова, Хулқар Олимжонова, Ойниса Тошмуҳамедова, Дилбар Тошмуҳамедова ва бошқалар қатнашдилар.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, Ойбек музейини ташкил этишда «Навроз» хайрия жамғармаси, Тошкент метрополитени жамоаси, шунингдек, музейшунос олим Уткир Ёрмуҳамедовнинг хизматлари катта бўлди.

**О. ТЎХТАНАЗАРОВ,
Г. УМАРОВА.**



Қозоғистон Республикасида Ўзбекистон Республикаси кунлари

ҚАРДОШЛИК БАЙРАМИ

Ўтган йили май ойида республикамизда Қозоғистон кунлари бўлиб ўтганини эсласангиз керак. Ушанда икки халқнинг бир-бири билан таърих қардошлиги, тақдири ҳам, тили ҳам, дили ҳам бирлиги алоҳида таъкидланган эди. «Бизлар буюк Турон диёрида униб-ўсган икки оғани халқмиз, — деб таърифлаган эди юртбошимиз Ислом Каримов. — Тилимиз ҳам, дилимиз ҳам ва динимиз ҳам муштаракдир». Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев эса бундай деган эди: «Биз қадим замонлардан бери ёнма-ён келаётган халқмиз... Ўзбекдан дўсти ва қариндоши бўлмаган қозоқни топиш қийин. Қозоқдан дўсти ва қариндоши

бўлмаган ўзбек ҳам йўқ дейиш мумкин».

Шу йил 20 май куни Қозоғистон пойтахти Алматыда Ўзбекистон Республикаси кунларининг тантанали очилиш маросими бўлди. Қардошлик байрамида икки давлат бошлиқлари сўзга чиқиб, академик шоиримиз Гафур Гулом айтганидек, «бир-бирига устозу бир-бирига шогирд» бўлган ўзбек ва қозоқ халқларининг асрий дўстлиги хусусида гапирдилар. Қарийб 500 кишидан иборат Ўзбекистон делегацияси қардош халқ мустақиллик туфайли эришган ютуқлар билан таниша бошлади. Байрам беш кун давом этади.

Қуйида қозоқ шоирларининг шеърларидан ўқийсиз.

Сирбай МАВЛЕНОВ

ЧАҒАЛАЙ

Тўш уриб тўлқинларга
Мамнун чағалай,
Бошим узра бекорга
Учмас ҳарқалай.
...Ватан ўтда муттасил
Ёнган йиллари,
Ҳаётнинг у раҳмдил
Малаги каби,
Чорларди бўлиб ҳамдам
Олга юришга.
Ҳа, у чиндан ҳам
Эди фаришта...
Бежиз эмас ҳозир ҳам
Соҳилда туриб,
Кипригимга олиб нам
Ва хаёл суриб,
Чағалайни излайман
Овунчоғимни.
Унда кўрмоқ истайман
Ёшлик чоғимни.

Сапарбек САРСЕНОВ

КАПАЛАК

Айт-чи, учдинг қаердан
Парвонасан бошимда?
Ўйнамоқдан толмасман
Бирга бўлсанг қошимда,
Оқ капалак, капалак!
Оппоқ гулми севганинг
Ёки лолақизгалдоқ?
Нега чинни сингари
Қанотларинг бунча оқ?
Оқ капалак, капалак!
Бўлса эди агарда
Наққошлиқдан саводим,
Қанотингга зарҳалда
Ёзиб кўярдим отим,
Оқ капалак, капалак!

Сапарали БЕГАЛИН

ОДОБЛИ БЎЛ

Бўлгинг келса одобли
Ташла ёмон одатни.

Ҳар ишда бўл чидамли
Шунда кўрмайсан ғамни.
Ўзни тий қингир йўлдан
Обру кетмасин кўлдан.
Бер каттага ўрнингни
Қаерда утирсанг ҳам.
Тортаверма бурниңни
Ранжимасин ҳеч одам.
Зўрман, деб ҳаддан ош-

ма,
Кўрган билан мушталла-

ма,
Қараб юргин атрофга,
Маъно бер ҳар бир гапга.
Ота-онанг ҳар сўзин
Ақл деб бил, ақл деб.
Сақла синф номусин
Юрагимга яқин деб.
Сўра дарҳол кечирим
Хато қилсанг мабодо.
Дўстандан яширма сиринг
Дўст жонингдан ҳам аъло!
Бўлай десанг одобли,
Ўрган яхши одатни.

Қозоқчадан Наримон
таржималари.

Истеъдод

Улуғбек Ашуров жуда ёшлик чоғлариданоқ расм чиза бошлаган. Авваллари шунчаки ҳавас бўлган мусаввирлик иштиёқи унинг келажакдаги оппоқ орзусига айланган. Ва бу йўлда тинмай изланади. Дастлаб ўзи билим оладиган Наманган вилояти Янгиқўрғон туманидаги 12-мактаб расмчилик тўғрисида қатнаш бошлади. Кейинчалик туман болалар ижодиёти маркази қошидаги расмчилик тўғрисида аъзо бўлди, сермашақат мусаввирлик касбининг сир-синоатларини ўргана борди. Чизган расмлари, миниатюра асарлари билан бир неча бор вилоят, республика миқёсидаги курик-танловларда иштирок этди.

Улуғбек учун энг талабчан ҳакам — унинг отаси, таниқли мусаввир, Наманган педогогика олийгоҳи ўқитувчиси Тўражон ака Ашуровдир. Билмаган нарсаларини ўргатиб, камчиликларини руй-рост айтади. Шунинг учун ҳам Улуғбек фахр билан отасини «биринчи устозим» дея ардоқлайди.

Суратда: — Чизган суратингга ўзга бир нигоҳ билан қара-чи! — дейди Тўражон ака ўғлига. Р.АЛЬБЕКОВ суратга туширган.



Табиатни асранг

ИНСОН ГЎЗАЛЛИГИ

Маълумки, кейинги бир неча йиллар ичида бугун дунёда экология танлиги юз бермоқда. Кунгилсиз оқибатлари эса жаҳон халқларини ташвишга солмоқда.

Тошкент шаҳридаги Абдулла Қодирий номи 198-мактабнинг 11-«Б» синфида «Одам, экология, ахлоқ» мавзусида очик дарс бўлиб ўтди. Унда ўқувчилар, ўқитувчилар ва ота-оналар иштирок этишди. Бир вақтлар тулиб-тошиб оққан, зилол ва мусалффо сувли Амударё ва Сирдарёнинг бугунги аянчли аҳволи, Орол денгизининг қуриб бориши, ичаётган сувимизнинг, нафас олаётган ҳавомизнинг ифлосланиши, она заминимизнинг заҳарланиши ҳақида атрофлича фикр юритдилар. Ўқувчилар «Она табиатни асранг!», «Бир туп дарахт кессанг, ун туп ниҳол эк», «Сувсиз ҳаёт бўлмас», «Ер-ҳазина, сув-олтин» каби мавзуларда ўз тушунчаларини баён этдилар. Бундан ташқари таниқли шоирларимизнинг табиат ва инсон ҳақидаги «Дарахтлар суҳбати», «Яйранг қўшлар», «Бўғдой бобо ва унинг набиралари» каби кўп шеърларидан ўқидилар. Ўқитувчи ва ота-оналар эса фарзандларига дарс давомида — табиатни севиш, унга онгли муносабатда бўлиш, Ватанимиз яшил бойликларини асраш, уни купайтириш, шу йўл билан халқ

бойлигига янада кўпроқ бойлик қўшиш зарурлигини тушунтириб бордилар.

— Ҳар биримизнинг уч онамиз бор: биринчиси — туққан онамиз; иккинчиси — Ватан; учунчи онамиз эса — табиат! Шундай экан она табиат гузаллигини сақлаш учун экологик тарбияга эътибор беришимиз лозим. Болаларни усимликларга, жониворларга меҳр-шафқатли бўлиш руҳида тарбиялашимиз керак. Бу борада албатта, биз ўқитувчилар ва ота-оналарнинг зиммамизга жиддий маъсулият тушади, — дейди химия-биология ўқитувчиси Малика Мирсолиҳова.

Ҳа, Малика она айтганларидек одам табиатнинг бир қисми, табиат билан тирикдир. Табиат гузаллиги бу инсон гузаллигидир. Табиат мусаффолиги, ундаги табиий гузаллик болаларда Ватанга, одамларга бўлган инсоний муносабатларни шакллантиради.

Болалар, сизлар ҳам табиатни асранг, авайланг! Жониворларга меҳрибон булинг, ниҳолларни синдирманг, бошқалар ҳам бунни қилмасликларини учун уларга урнатилган бўлиш.

Пўлат АЛИМОВ.

СЕҲРЛИ САНЪАТ

Хурматли «Тонг юлдузи» ходимлари! Газетанинг шу йил 4 апрель сониди «Чаман» тушар рақсга» сарловхали мақолани ўқиб, шу рақс дастасининг иши билан қизиқиб қолдим. Агар мумкин бўлса, «Чаман» ҳақида тўлароқ маълумот берсангиз. Шерзод ҚУШНАЗАРОВ, Сирдарё вилояти, Сайхунобод туманидаги 9-мактабнинг 6-синф ўқувчиси.

Дустим Шерзод! Хатинг мазмунига қараганда санъатга қизиқади-ган кўринасан. Ҳа, тўғри қиласан. Чунки санъат кишида нафис туйғуларни тарбиялайди. Нафис туйғулар эса, инсонга латофат бағишлайди. Энди, «Чаман»га келсак, у Республика ўқувчилар саройидаги тўғараклардан бири. Аввало, шуни айтиб қўйишим керакки, бу ижодкорлар масканида жуда кўп тўғараклар мунтазам ишлаб туради. Пойтахт мактабларининг ўқувчилари саройида ўз иқтидорларини синая кўрадилар. Вақти келиб, бу сарой ҳақида газетхонларга батафсилроқ сўзлаб бериш ниятим ҳам йўқ эмас.

«Чаман» эса, 1988 йилдан бери фаолият кўрсатиб келмоқда. Ҳозир унинг машғулотларига юздан ортиқ тошкентлик санъат ихлосмандлари қатнашиб келмоқдалар. Жажжи санъаткорлар, аввало унутлаётган қадимги ўзбек халқ қўшиқлари ва рақсларини қайта тиклаш, уларга сайқал бериш, ҳар бирини болалар ва ўсмирларга хос оҳангларда ўрганиш, қолаверса бундай қимматли меросимизни кенг омма уртасида тарғиб қилиш ишлари билан шуғулланидилар.

Тўғарак қатнашчилари орасида она Ватанимизга садоқат, гузал ва бой табиатимизни севиш, катталарга ҳурмат, кичикларга меҳрли булиш, халқимизнинг қадриятларини тиклаш ва ривожлантириш, оламдан ўтган санъаткорлар руҳини шод этиш каби инсоний фазилатлар кўртак ёзган.

Бу ҳаваскорлик дастаси сафидида камол топганлар келажакда рақс санъатини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Жамоа-

даги қизлар Москва, Санкт-Петербург, Киев, Бишкек, Душанбе каби қатор шаҳарларда бўлиб, ўзбек рақс санъати намуналарини намоийш қилдилар. Ҳаваскор раққосалар ўзбек саҳнасининг ёрқин юлдузи Мукаррамахоним Турғунбоева хотирасига бағишлаб, ҳар йил баҳорда ҳисобот концертлари кўрсатишни ҳам анъанага айлантирмоқдалар.

Дастанинг ташкилотчиси ва бадий раҳбари Азим Азизов бутун умрини шу соҳага бағишлаган фидойилардан бири. У халқ ҳаваскорлик рақс санъатини ривожлантириш ва кенг тарғиб қилиш соҳасидаги улкан хизматлари учун «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими» юксак унвонига, Халқ таълими ва маданият ходимлари аълочиси нишонларига сазовор бўлган. У тўғарак аъзоларини ўз фарзандидек авайлаб, уларга бой тажрибасини ўргатиб келмоқда.

Ҳар бир машғулотга пухта тайёргарлик билан келадиган, ўз тақдирини рақс санъати билан боғлаш умидида юрган Муқаддам Ҳақимова, Санобар Аҳмедова, Наргиза Холматова, Дилфуза Пирматова, Адолат Тожиёва, Муборақ Раҳмонова, Мунира Дадажоновна каби мактаб ўқувчилари дастанинг фахри ҳисобланадилар. Гофуржон Сулаймонов, Дониёр Жабборов, Отабек Гафуров сингари доирачилар эса узларининг шўх ва нозик усуллари билан ҳар бир рақсга файз киритадилар.

Ҳозирча мана шу маълумотлар билан чеklangанман. Кези келганда бошқа тўғараклар ҳақида ҳам суҳбатлашуримиз.

ЮЛДУЗХОН.



Равиль АЛЬБЕКОВ олган сурат.

Ассодому алайкум, андижонлик аяжоним!

Сизга кўпдан бери газета орқали дил сўзларимни изҳор этиш ниятида эдим. Лекин журъат қила олмасдим. Чунки сизнинг салобатингиз ва салоҳиятингиз олдида андиша деб аталмиш бир туйғу кучлилик қиларди. Рост-да, Сизни бекорга «Андижон булбули» деб аташмаган. Менга қолса, нафақат Андижон, балки Ўзбекистонимиздаги санокли булбуллардан бири деган булардим. Зотан, хусну-латофатда, ақлу-заковатда, меҳру-оқибатда, одобу-ахлоқиятда эл-юрт эътиборини қозонган, халқнинг бокира қизига айланган, давралар аҳлини ўзига қаратган сиздек аяжонларимиз унчалик кўп эмас.

Аяжоним, сиз аввало меҳри дарё она, катта оиланинг сеvimли бекаси, бағри кенг муаллима, ҳассос шоира, тиниб-тинчимас жамоат арбоби, аёллар роҳатини, тақдирини ўйлаб иш тутувчи оқила раҳбарсиз. «Аёллик» деб аталган юкнинг устига табиат менга шоирлик юмушини ҳам насиб этибдир. Бу бир олам бахтдир ва бир олам қайғудир, — деган эдингиз бир йиғинда. — Бахтлиги шуки, кўнгилинг дагини шоирчасига айтиб-айтиб оласан! Қайғулиги шуки, юрагинг айтилмай, изҳорсиз қолган номаълум шеърларнинг қабрларига тўлиб-тўлиб кетади... Оналик салтанати бутун фаолиятингизга ҳукмронлик қилади. Оналикнинг олдида тўшадиган бошқа зарурият йўқ ва бунга менинг розилигим минг каррадир ва шукроналарим ҳам минг каррадир. Босилмаган китобларим, ёзилмаган куйларим — фарзандларимдир».

Ҳа, сиз учун нафақат шеърларингиз ёки куйларингиз, балки ўзингиз мударрис сифатида муаллималик қилаётган олий билимгоҳнинг ҳар бир талабаси ҳам азиз фарзанддир. Сиз уларни ҳар кун кўргангизда гўзал Андижоннинг, наинки Андижон, мустақил Ўзбекистонимизнинг порлоқ келажagini кўз олдингизга келтирасиз. Уларни ҳар томонлама етук, соғлом, билимдон, ақлли, жаҳон маънавияти ва маданиятининг олтин хазинасидан баҳраманд, кўпнинг ичига кирганда ўзбеклиги билан, тантилиги ва одоби, меҳрибонлиги ва меҳмоннавозлиги билан ажралиб турадиган мухтаassisлар бўлиб етишишларини орзу қиласиз. Бу эса эзгу ният, эзгу ниятни яратганнинг ўзи ҳам қўллаб-қувватлайди.

Бундан ўн йил муқаддам босилиб чиққан «Дил гавҳари» деб аталган китобингизни варақлаб, «Мактуб» сарловҳали шеърингизга мафтун бўлган эдим. Уни сиз ўқувчиларингизга, демак бизларга бағишлангансиз:

*Сиз — хотирам қатига яширган гавҳарларим,
Сиз кўнглимнинг гўшасин ёритувчи ойимсиз.*

*Ушбу кўхна дунёдан орттирганим, зарларим,
Сизлар бино қўйганим, кўркимсиз, чиройимсиз.
Жамалак соч қиз бўлиб, қанотсиз қушча янглиғ
Жавдираб ҳам довдираб кафтларимга кўндингиз.
Ҳаётим олам-олам туйғуларга тўлиди лиқ
Кўнглимни макон сайлаб, бағримга ин қўйдингиз.*

*Шўху бебош ёшингизни, бардошларим толса-да,
Гоҳ жаҳд, гоҳ сабр-ла кўзларимга суртдим мен.
Оламимда не гўзал эзгуликлар бўлса гар,
Маржон мисол тизиб-тизиб кўнлингизга тутдим мен.*

*Дафтар кўриб кечалар мадорларим қуригач,
Такрор, такрор тирилдим сиз олган «тўрт»,
«беш»ларда,
Сизни аяб ахири ўзим бўлдим тажанг, кож,*

сўзларни, ажойиб кўшиқларни эшитганмиз. Ватан она каби азизлигидан хабардоримиз. Лекин сиз уни «Ватан! Пайванди жон — ўша!» сарлавҳали чиқишингизда гоҳат содда қилиб тунтириб бердингиз.

«Ватан нима ўзи? Буни аввало муҳожирликда юрганлардан сўрамоқ жоиз.

Ватан — бу сенинг қалбинг, орзу-армонларинг, борлигинг, йўқлигинг, гуноҳу хатоларинг, йиғиларинг куво-нчларинг сизгадиган жой!

Ватан — онанинг алласи таралган, бешигининг излари чизилган замин. Аждодларинг кўмилган қабристон, ота-онанинг излари қолган кў-

*Юрагимга дилимнинг торларини улойти,
Хонишинг бўлай ўзим, ўзим қумринг бўлойти,
Дунё харитасида нуқтамсан — бир жаҳоний,
Анда бу жоним деди Турсунхон Андижоний».*

Бундай фараҳли жумлалар сизнинг «Андижоннинг аёли» шеърингизда ҳам кўплаб учрайди. Унда сиз Андижон аёлларини Тумарисдай орномусли, мард қаҳрамонга ушата-сиз, аёл меҳнатининг нақадар машаққатли ва айни вақтда ифтихорли эканлигини мароқ билан тилга оласиз.

«Мен ўзимга гоҳида дўст, гоҳи эса суст бўлдим» деб бошланадиган «Умр» шеърингиз кишини андишали бўлишга, оналик бахтини ардоқлашга, рангин оламнинг турфа тасвирларини фаҳму фаросат билан англаб олишга ўргатади. Лекин шахсан менга эса, «Хайр энди, турнажон» ёқади. Ундаги самимият шундоққина сезилиб туради:

*Турналар «хув-хув»лаб кетмоқда қайтиб,
Оҳ, улар тилини уққанимдайди?!
Турнажон, у не сас-оҳанг, оҳингми,
Хайр энди, маҳкам тут арғимчоғингни!*

*Йўларинг олисдир, йўларинг узок,
Омон-омон қайтгил қаторинг билан...
Оҳ устига яна кўрмай оҳингни
Турнажон, маҳкам тут арғимчоғингни.*

СИЗГА ҲАВАСИМ КЕЛАДИ



(Ҳассос шоира, моҳир муаллима, меҳрибон она —
Турсунной Содиқовага юрак сўзларим).

*«Тор» деган танбеҳ олдим баъзан дўсту
хешлардан.*

*Полатондай парталарда ўтирдингиз гужурлаб,
Қатнай-қатнай қошингизга иликларим толганда,
Толганда қанотларим сизга парвозлар тилаб,
Тундай қаро сочларим қаро бўлмай қолганда.
Ногоҳ бир тонг сизни кўрдим, тамом-тамом
бошқача,*

*Эсу хушим, ҳаяжоним чипта қолди бойланиб.
Қаранг, қомат тугул, ҳатто қабоқ, қошгача
Қолибсиз-ку бирданга ёшлигимга айланиб.*

*Қаён боқсам, нигоҳларим ёшлик билан учрашди,
Сўхбатим ҳам, улфатим ҳам ёшлик билан лиқ
тўлиқ.*

*Шунда билдим, ул фаслдан чекинмоқлик йўқ энди,
Гуркираган ёшлар ичра кексаймоққа ҳаққи йўқ!*

Ҳа, бу фақат бизга аталган шеър эди. Унинг давомидаги ўғитлар эса, ҳамон ёдимизда. «Томирларинг толмас бўлсин», «қанотларинг олмос бўлсин», «ҳаётингизда сўзи сомонлар учрамасин», «калхатларнинг йўлларида йўлинг тескари тушсин», деб насиҳат қилгансиз, бунини унутиб бўладими? «Курашларда қаддимизни букмай чидашимизга», «кўзларимиз оппоқ тонларда кимларнингдир қалбига меҳр оташини солишига» ва «ҳамиша Ватан ишқиде уриб турадиган» юракларимизга сиз ишонч билдирган экансиз, биз набираларингиз шу ишонч-ни оқлашга ҳаракат қиламиз.

Аяжон, айниқса сизнинг Ватан туйғуси ҳақидаги панду насиҳатларингиз қалбларимизга нақшланиб қолганини алоҳида таъкидлашни истардим. Ватан ҳақида кўплаб ҳикматли

чалар, нақ сенинг лаҳжанга сўзлашадиган, қошу кўзи худди сенинг кабилар яшайдиган қадрдон ер — ватандир!

Биринчи бор баҳорни таниган, илк бор варрак учирган, биринчи марта ҳайитлик олган жойинг, биринчи ўқитувчинг, биринчи муҳаббатингни таниган макон — ватандир!

Ҳа, ватан бағридагина жонинг тулиқдир. Ватаннинг катта-кичиги, хунуги чиройлиги бўлмайди. Сенинг андозанг олинган, ўзлигинг шаклланган ва томиринг уланганки жой — Ватан! Пайванди жон — ўша! Ўз жонидан яратгани учун ҳам Она яхши-ю ёмон боласини тишида тишлаб утади. Ватан ҳам ўшандай бағри кенг. Қадамларингни кўксига қўйиб, суяб яшайди сени. Осмони кўрпанг, майсаси димоғингни босиб ётадиган муаттар болишингдир. Ватан ўша мунгайган тандирли, пастаккина томли кулбангдан бошланади. Унга булган муҳаббатинг ҳам шу остонада тугилажақдир».

Сиз ватан ҳақида фикр юритиб, Заҳририддин Муҳаммад Бобур ватани Андижонни кўзда тутгансиз чоғи. Чунки «Фахрия» шеърингизни ўқиган ўқувчи бунга дарҳол ишонч ҳосил қилади:

Бу тупроқни аяб бос, қўймагил озорларга,

Бу ер деб беш асрни Бобур кўмди зорларга.

Зор келур «Анжо-он» деган ул гарбий мазорлардан,

Тирикмиз-ку биз бурчни солдикми бозорларга?!

Бу ернинг ҳар мушкул сени менга танмасм и,

Андижон жон оғритиб, қуйғудай Ватанмасми?

Болангман, она юртим, сен тўлисанг тўлойти,

Сенга мен соф ҳаволар, соғлом жонлар тилойти.

Ўтган йигирма йил ичида сизнинг ўнга яқин шеърингиз ҳамда бадиий публицистик китобларингиз нашр этилди. Шеърингиз тўпламларингизни варақлаганда ҳаётни севиш, она юрт муҳаббати, дўст-қадрдонларга меҳрли бўлиш, гўзал табиат ва умуман одамларни ардоқлаш сизни шеърят чаманига бошлаб кирганига яна бир марта ишонч ҳосил қиламиз. Сизнинг табиатни куйловчи «Тонг», «Сел қуяди», «Ўрикзор гул тўкмай» каби шеърларингизда она диёр манзараси, Андижоннинг гўзал боғ-роғларидаги тасвир кўзни қамаштирувчи камалақдай бўлиб гавдаланади...

Аяжон, назаримда катталардек кўп гапириб юбордим, шекилли. Мен ушбу дил сўзларимни ёзишимдан мақсад сизнинг ажойиб муаллима, меҳрибон тарбиячи, оналар ва яъни демак болалар ғамхўри сифатида биз ёшларга ҳам асарлар ёзиб беришингизни илтимос қилмоқчи эдим. Бир оғиз илтимосга шунча даромадининг нима кераги бор эди, деб койиманг. Сизни ярим асрлик тўйингизда газетхонлар номидан табриклаш имкони бўлмаган эди. Бу биринчидан бўлса, иккинчидан Сизга ҳавасим келади. Кошки эди, ҳар бир она, ҳар бир муаллима, ҳар бир шоира сизга ўхшаса. Ахир, биз болалар сизлардан ибрат оламиз-да. Келгусида сиздай, сиз айтгандай, сиз истагандай бўлишга сўз берамиз.

Сизга узок умр тилаб, бахтимиз учун соғ-омон бўлишингизни орзу қилиб, «Тонг юлдузи»нинг эрка қизи:

ЧўЛПОНОЙ.

**Чўлпонийнинг дил сўзларини
оққа кўчирувчи:
Наримон ОРИФЖОНОВ.**

